

Dan toch een ontwerp-interprofessioneel akkoord (IPA) Middernachtelijke pizza en andere keukengeheimen (*)

Luc Cortebeek

Op onze Algemene Raad van 2 juli 2002 zei ik in mijn inleiding tot de bespreking van ons eisenprogramma voor de interprofessionele onderhandelingen dat vele werknemers zich onzeker voelen. Onzekerheid over de prijzen, over de economie, over de werkgelegenheid. Ik zei ook dat: "... met al dat geglobaliseer en de uitbreiding van Europa de mensen nergens meer zeker van zijn. Daarom vragen zij: meer zekerheden. Ze willen grond onder de voeten voelen en willen nú niet te veel experimenteren met nieuwe ideeën. Dit is ook bij de werknemers zo. Meer dan ooit komen vaste waarden als de index, het brugpensioen en de afwijzing van flexibiliteit vooraan te staan op het lijstje.

En de werkgevers? Wel zij hebben hetzelfde lijstje, maar dan omgekeerd: Index? Afschaffing. Brugpensioen? Afschaffing. Flexibiliteit? Versterking."

Wat ik toen zei, was niet meer of niet minder dan wat wij van onze leden en militanten al enige tijd hoorden, gekoppeld aan wat wij aanvoelden als houding bij de werkgevers. De Algemene Raad heeft ons toen een goed inhoudelijk, maar ook een breed mandaat gegeven. Zoiets als: maak er het beste van, wij hebben wel een goed uitgebouwd programma, maar in de huidige omstandigheden geven wij onze onderhandelaars ruimte, want het zal moeilijk worden.

SLABAKKENDE ECONOMIE

Meer dan wij toen hadden kunnen denken, werd dit alles in de daaropvolgende maanden bevestigd. De economie deed het steeds slechter en ook nu nog blijft de economische

barometer op slecht weer staan. De enorme kortingen op het autosalon bijvoorbeeld komen er niet zomaar.

En tijdens de onderhandelingen zelf hebben thema's als index, brugpensioen en flexibiliteit overheerst. Tijdkrediet kon voor de werk-

Luc Cortebeek is ACV-voorzitter.

gevers enkel ter sprake komen als de flexibiliteit vergroot en de brugpensioenleeftijd verhoogd werd.

Bij de werkgevers overheerste de idee dat zij twee jaar geleden te ver waren gegaan zowel met de loonnorm als met het tijdkrediet. Hun opstelling was keihard in de pers tijdens de maanden augustus en september en dit is zo gebleven tot het einde van de onderhandelingen. Het was dus hard tegen hard.

Langs werknemerszijde was het al evenmin gemakkelijk. De traditionele voorbereidende vergaderingen met het ABWV werden door hen afgezegd. Nog voor de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) zijn cijfers kon bekendmaken, was de ACLVB er als de kippen bij om een deel van het verhaal in de pers te gooien, zogenaamd in het belang van de werknemers natuurlijk. En zoals het in een doorzichtige regie past, kon het ABWV toen toch niet anders dan zich te profileren? Cijfers werden de ruimte in geslingerd: voor de ACLVB en het ABWV moest de loonnorm 6,6% zijn. Dit heeft hun positie in het overleg niet versterkt, integendeel.

Onze houding was getrouw aan de Algemene Raad en het Congres: het ACV moet het niet hebben van een loonnorm, wij houden het bij vrije onderhandelingen met de werkgevers. En zolang de wet op de loonnorm bestaat, willen wij een aanduiding, op basis van meerdere criteria, ondermeer de binnenlandse economische indicatoren als inflatie plus productiviteit.

Zo zouden wij kunnen komen tot een vork die daarna zou kunnen dienen als een indicatie

voor de sectoren. Daarmee zaten wij volkomen op onze ACV-lijn en bovendien was dit de lijn die de groep-van Doorn altijd heeft gehuldigd.

De groep-van Doorn is de vergadering met de vakbonden uit de ons omringende landen waarmee wij de vergelijking maken van lonen en arbeidsvoorwaarden – niet alleen van kwantitatieve, maar ook van kwalitatieve elementen.

Zowel het ABWV als wij maken er deel van uit en wij hebben allen samen deze lijn van 'loonstijging is gelijk aan inflatie plus productiviteit' goedgekeurd. Als wij op die basis goed doorrekenden, kwamen wij maximaal op 6%.

Intussen waren wij in de groep van 10, na het ACV-congres, reeds volop bezig met de vergelijkingen en de aanzet van de onderhandelingen over de inhoudelijke eisenprogramma's. Buiten enkele punten ter versterking van de werkgelegenheid, vooral voor mensen met minder kansen, was er omzeggens geen eensgezindheid.

Luc Cortebeek

Momenteel gaan er elke dag meer dan honderd werkplaatsen verloren.

”

Toen die oefening voorbij was en het écht ging over de loonmarge, toen kwamen wij met onze 6% en het front van ABWV en ACLVB met, nee niet met 6,6%, maar met 6%, want zij wilden toch ook rekening houden met de

moeilijke economische situatie. De 6,6% is dus nooit echt ter sprake geweest in de loononderhandelingen, die is enkel gebruikt in de media.

En de werkgevers? Zij kwamen in een eerste fase niet eens aan 5%. Op 29 november schoven zij op naar 5,3% als absoluut maximum, maar met een voorwaarde: afknotting van de indexering, als dit maximum zou overschre-

den worden. Daarop liepen de gesprekken vast en zo sprongen de onderhandelingen op 29 november af.

Luc Cortebeek

De flexibiliteit werd uiteindelijk in de discussie opzijgezet.

”

SLECHT SIGNAAL

Maar niemand was daar gelukkig mee. De werkgevers vonden dit in de moeilijke economische tijden een slecht signaal en vreesden voor sociale onrust. Bij ons was er de behoefte om op zijn minst een basis te hebben voor de sectorale onderhandelingen en voor een verankering van index en brugpensioenen. Want inmiddels was het voor iedereen duidelijk dat ook die sectorale onderhandelingen niet van een leien dakje zouden lopen.

De regering zag dat het niet goed was en was helemaal niet geïnteresseerd in deze hete aardappel. De bepaling van de loonnorm, daar zouden zij zelf ook op vast rijden, *dixit* de premier en andere excellenties.

De regering heeft dan tijdens het weekend van 1 december enkele bilaterale contacten genomen. Er werd gezocht naar een nieuw voorstel voor de loonmarge, maar toen was het water nog te diep. De regering wou ook officieel geen onderhandelingen opstarten met de sociale partners, want Verhofstadt wou enkel op het toneel verschijnen als succes verzekerd was.

Er werden voorzichtig opnieuw contacten opgenomen tussen de twee vakbonden en het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO), maar de vertrouwensbreuk was te groot. Dan diende er maar aan de weg getimmerd via bilaterale contacten. Op basis van enkele daarin ontwikkelde, vage aanknopingspunten zagen de onderhandelaars elkaar

terug de namiddag van 11 december. Bemiddelaars waren de kabinetschefs van de eerste minister en van de minister van Werkgelegenheid.

De inzet was duidelijk gekrompen: als er nog een akkoord kon komen, zou het een mini-akkoord zijn. Voor het grootste deel van de tijd zaten werkgevers en vakbonden die dag apart en pendelden de kabinetschefs over en weer. De sfeer was enorm gespannen, de hoop was klein en die dag en de hele nacht was een definitieve breuk steeds vlakbij.

Nochtans hadden sommigen toen al een duikvlucht gemaakt van 6,6% over 6% naar 5,5%. Wij wilden onze vork van 5,4% tot 6%. Maar een vork vonden de werkgevers te suggestief. De vakbonden in de sectoren zouden het lagere cijfer onmiddellijk zien als een minimum en het hogere cijfer als een te veroveren maximum. Conclusie: boven de 5,4% was niet te geraken, met een afronding voor de maaltijdcheques erbovenop.

Dat van die maaltijdcheques was een aanbod, waarop wij niet fier zijn, maar we lieten het toch niet liggen. De afronding op basis van de euro was een argument. Vele werknemers zullen dit wel graag zien, maar ik moet u ook niet vertellen waarom wij daar onze bedenkingen bij hebben.

Het resultaat van onze vorkdiscussie was wel dat de 5,4% uitdrukkelijk als indicatieve norm aanvaard werd.

FLEXIGLAS

Buiten de loonmarge was de knoop opnieuw

de flexibiliteit. Recuperatie van overuren moest kunnen omgezet worden in betaling en dit in een rechtstreekse relatie tussen de werkgever en de individuele werknemer, zonder tussenkomst van de syndicale afvaardiging.

Dit lukte niet. Dus moest de kleine flexibiliteit - de overuren per week - er aan geloven. Ook voor de deeltijdsen, en dat uiteraard zonder enige syndicale controle. Dit zou betekenen dat de reeds preciaire arbeidsvoorwaarden in de distributie of de groensector nog eens een opdoffer zouden krijgen. Na nachtelijke consultaties van de betrokken collega's was de kogel door de kerk, voor twee vakbonden toch. Niet voor het ACV. De informatie die wij verkregen vanuit de betrokken centrales gaven ons voldoende aanduidingen om hier niet op toe te geven.

Tussendoor hadden wij nog een poging gedaan om de KMO-vertegenwoordiging vlot te krijgen. Onze collega's keken vanop de zijlijn toe. En wij kregen zowel de werkgevers als de regeringsbemiddelaars over ons.

Na de flexibiliteitsdiscussie wisten deze laatsten ook niet meer van welk hout pijlen maken en zaten ook zij aan de kant.

Het debat werd na een middernachtelijke pizza opnieuw vlot getrokken in een contact onder vier syndicale en twee VBO-ogen. Na discussie vond het VBO toch ook dat de onderhandelingen niet konden springen op sectoren die het nu al niet nauw nemen met de regels. Zo werd de flexibiliteit uiteindelijk opzijgezet. De organisaties van kleine onder-

nemingen die zich helemaal voor schut gezet voelden, weigerden van dan af ook maar één vin te verroeren op onze eis om ook voor de kleine ondernemingen in geval van sluiting vergoedingen te voorzien.

Toen alles gezegd was, werd er geschreven. Ter plaatse, 's nachts werd alles op papier gezet en dat is soms aan de tekst te merken.

Brussel was bezig te ontwaken toen wij vertrokken. De volgende middag stonden wij voor de camera's samen met de premier, de enige die lachte. De sociale partners vonden

wel dat zij iets bereikt hadden, maar meenden toch niet te moeten triomferen tot eer en glorie van Verhofstadt.

Het was een verdedigbaar voorontwerp van mini-akkoord, goed voor moeilijke tijden, niet meer en niet minder.

Luc Cortebееck

Bij de werkgevers overheerste de idee dat zij twee jaar geleden te ver waren gegaan, zowel met de loonnorm als met het tijdskrediet.

”

MORAAL VAN DIT VERHAAL

1. Over de werkwijze. Wij moeten in de toekomst voorzichtig zijn met beloften over tussentijdse informatie en raadpleging. Zo werkt het niet. Want gedurende een paar maanden geraak je niet verder dan een stellingenoorlog in de pers. En na een mislukking waar al niet over te consulteren viel, kwam er dan toch de nacht van de kleine doorbraak. Dan is het erop of eronder en dan kun je moeilijk tijdens een *break* de Algemene Raad even samenroepen.

2. Over de regering. Dat dit akkoord er gekomen is onder druk van de regering, zoals de pers nog steeds schrijft, is niet juist. De eerste bemiddeling was goed geprobeerd, maar niet gelukt, en de laatste nacht hebben de twee

kabinetschefs goed geholpen met hun pendeldiplomatie. De laatste doorbraak kwam echter van de sociale partners zelf. Maar onder druk zou dit nooit lukken. Opvallend is ook dat de resultaten van interprofessionele akkoorden steeds meer aan de publieke opinie verkocht worden als politieke realisaties.

3. Over de werkgevers. Zij waren keihard. Hun eisenbundel was verregaand en hun straffe taal ten aanzien van de buitenwereld hebben zij ook in de onderhandelingen tot de laatste nacht volgehouden. Opmerkelijk was dat de globalisering van de economie en meer bepaald de uitbreiding van de Europese Unie met enkele Centraal- of Oost-Europese landen zwaar woog op de besprekingen.

4. Over het ontwerpakkoord. Beschouw het als een fundament waarop de sectoren nu kunnen bouwen.

Want:

- de automatische indexering blijft;
- de loonmarge van 5,4% is indicatief;
- de flexibiliteit zit er niet in;
- de brugpensioenen worden behouden;
- de werkgelegenheid van sommige moeilijke doelgroepen wordt ondersteund;
- de verhoging van de tijdelijke werkloosheidsvergoeding naar 65% of 60% is ook niet te versmaden.

5. Wat er niet in zit:

- een verbetering van het tijdskrediet (maar winnen hierop was verliezen voor brugpensioenen en flexibiliteit);
- de toenadering van de statuten arbeiders en bedienden (maar welke kant zouden wij hierbij uit moeten, gezien onze raadpleging

nog bezig is?);

- de vertegenwoordiging in de KMO's;
- het fonds sluiting voor alle werknemers;
- het veralgemeend recht op vorming.

6. Of nog anders gezegd, alles is zeker niet behaald, maar voor wat behaald is, hoeven de werknemers geen enkele prijs te betalen.

7. Laten we daarbij niet vergeten dat wij voor de onderhandelingen reeds van de regering bekomen hadden dat de persoonlijke RSZ-bijdrage voor minimum- en lage lonen ver-

laagd werd, zodat de betrokkenen een nettoverhoging krijgen.

NIEUW WERKJAAR

Tot daar het IPA. Inmiddels staan wij in een nieuw werkjaar. De politici maken zich op voor de verkiezingen en zijn vooral met zichzelf bezig. Want uitgerekend deze twee thema's - werkgelegenheid en sociale uitkeringen - hoor of zie ik nergens.

Het ACV neemt zich voor een evaluatie te maken van de sociale politiek van deze regering om dan een aanloop te nemen naar de volgende. Met ons programma inzake sociale uitkeringen en met eisen voor werkgelegenheid.

Het is wraakroepend dat geen enkele politicus, van welke partij dan ook, zich daarop profileert. Nochtans verliezen wij elke dag meer dan honderd werkplaatsen. Nochtans waren er in 2002 7.215 faillissementen, het hoogste aantal sedert 1997. Van Xeikon over Casterman of Ebone tot Delsey Airlines. Tel er

Luc Cortebeek

Beschouw het ontwerpakkoord als een fundament waarop de sectoren nu kunnen bouwen.

”

dan nog de sluiting bij van Philips en Alcatel en de eerste faling van dit jaar, die van Brepols. Zonder te spreken over de dreigingen die hangen over meerdere sectoren.

Meer en meer gaan de politici uit van het automatisme van de markt. Toch zegt bijvoorbeeld Lutgart Van den Berghe, professor aan Vlerick Leuven-Gent (managersopleiding), dat Philips al lang leeft volgens de economische ratio dat het goedkoper en beter kan produceren in Oost-Europa en Azië. Op korte termijn is de rekening snel gemaakt, op de beurs worden zelfs premies gegeven aan bedrijven die mensen aan de dijk zetten. Voor mij is dat hetzelfde als *anorexia nervosa*, op lange termijn verschraal je.

Wij kunnen het niet laten bij de markt. Wij móeten wat doen en wij zullen wat doen en wij eisen van de politici hetzelfde.

(*) Inleiding op de Algemene ACV-Raad van 14 januari 2003.